

IX Mostra de Cinema i Vídeo de Palma

Cita amb el curtmetratge balear i presentació de l'ACIB

Júlia Pons

La pluja.

La Mostra de Cinema i Vídeo de Palma celebrà enguany la seva novena edició entre el 26 i el 29 de gener amb la projecció d'una sèrie de curtmetratges, la majoria d'autors balears, o fets a les Illes. Les cintes seleccionades s'agruparen en tres blocs: Autors de les Illes Balears, Escoles de Cinema de Palma i Guanyadors dels festivals i certàmens de Cinema i Vídeo de les Illes Balears. Durant quatre dies, el Teatre Municipal va ser l'escenari —massa petit per l'afluència de públic, almenys els primers dos vespres— de la projecció d'una ampla selecció de cintes d'estils, formats i gèneres diversos. Un dels principals objectius, "obrir portes a les escoles de cinema", en paraules de la nova directora de la mostra, Catalina Cruellas: s'exhibiren treballs de la Mallorca Film Academy, del Centre d'Estudis Fotogràfics, es varen presentar els nous estudis audiovisuals de l'Escola de Disseny i Informàtica, i es projectaren en estrena a Ciutat els curts projecte final del màster en animació MAISCA de la UIB que dirigeix Juan Montes de Oca, nominats dos d'ells als Goya i al prestigiós Imagina Awards 2006, a més d'una selecció dels més premiats al llarg dels seus 15 anys d'història.

Encetà la mostra una taula rodona a càrrec de la recentment creada ACIB (Associació de Cineastes de les Illes Balears), plataforma independent que presentà els seus objectius i obrí un intens debat sobre l'estat del cinema a les Illes, defensant la qualitat que ha assolit el cinema que es fa a les Balears i la necessitat de promoció i recolzament institucional del sector, i la

tancà un acte de reconeixement a Joan Bibiloni en la seva vessant de compositor musical per al cinema, amb la projecció del llargmetratge *Km.0*, que li valgué la nominació per la millor banda sonora als Premis de la Música 2001. Un acte amb una excel·lent actuació musical com a regal sorpresa, vint minuts de free jazz i blues de la mà dels seus amics i col·laboradors Toni Cuenca i Tolo Servera, contrabaix i guitarra, el plujós diumenge 29, per als qui anarem al darrer dia de la mostra. Bibiloni recollí el guardó en un ambient distès i emotiu, i després de demanar, amb l'humor que el caracteritza, als realitzadors illencs que pensessin en ell a l'hora de posar música als seus projectes, demanà també als polítics presents suport per al cinema que es fa a les Illes, a Mallorca i a Palma.

La primera jornada, el dia 26, registrà una gran afluència de públic, que seguí amb interès la taula rodona organitzada per l'ACIB prèvia a l'estrena de cinc curtmetratges de ficció. L'associació, nascuda el gener de 2006 (amb Agustí Villaronga com a president honorífic), presentà en el marc de la mostra els seus objectius, com demostrar que a les Balears hi ha una producció de qualitat suficient que demana promoció i suport econòmic per part de les institucions públiques illenques, si es considera el cinema un element cultural mereixedor de suport com el que ja reben la música o el teatre.

Obrí la secció d'estrenes, totes realitzacions de 2005 i presentades enguany, un curt contundent, amb

escenes de violència explícita, *Corderos de Alá*, primera incursió al cinema del pintor José Aranda, una cinta de denúncia de la guerra i la banalització del crim en l'era internet. Centrada en la situació de dos homes segrestats a l'Iraq i la diferent manera com afronten el seu captiveri i l'amenaça d'assassinat, planteja constants contraposicions narratives: en els monòlegs interns dels segrestats, un ple d'angoixa, i l'altre, més serè, o en els escenaris: la cel·la en contrast amb imatges d'un camp obert on pasturen de dia pacífiques ovelles que acaben juntant-se a la nit, despertes, guaitant amb ulls lluents com els dels llops. Enmig, imatges de la guerra, i sons inquietants.

En contraposició a la recreació realista del primer, la violència implícita i l'estètica propera al videoclip d'*Un assassí al camí*, Josep Hernández i Miquel Mascaró (els autors de *Sobrassada*), que tornen al conte de terror. Escenaris virtuals i salts narratius donen un aire irreal al tranquil dia de platja d'uns adolescents atrapats en el concepte "lúdic" del crim de dos psicòpates freds i acomodats.

A *Preludi*, d'Elsa G. Zorn, la intriga es gesta d'una manera més subtil en la vida d'un parella, al ritme pausat de les notes recurrents d'un preludi musical per a piano, de l'espera d'un infant, de la detallada i gairebé silenciosa restauració d'un quadre que amaga un secret, un "penediment" a sota (original de la pintora i violinista Gabriela Seguí). L'estètica senzilla, austera i càlida alhora —rodada a una casa rural, a Binissalem, l'acurada direcció de fotografia és de Nicolás Pinzón, el mateix de la ja famosa *Niño Vudú* de Toni Bestard, la direcció artística i la música original de Jaume Masgosa—, el cromatisme, la música, l'ambientació naturalista donen un aire d'intriga intimista, vagament lírica i de tocs onírics a la narració. El procés de restauració corre paral·lel a la caiguda en una mena d'encanteri de la protagonista, transmissora d'una nostàlgia de quelcom que es vol fer realitat, a voltes amb cruïssa. La cinta arrenca amb un aire quotidià i a mesura que avança s'acosta al fantàstic, a una obsessió —possessió amb final obert i inquietant.

La més aplaudida pel públic va ser *La pluja*, de Nofre Moyà, que té ja una llarga trajectòria com a autor de curtmetratges de ficció i altres produccions audiovisuals (el seu segon curt, *Dulce despertar* l'any 1991, s'endugué ja premi a actor i director a València, i diversos curts seus s'han presentat a ciutats com París o Nova York). Amb la sempre potent aparició a una escena final de Leo Bassi, assistim a una història ambientada sencera a Palma, un eficaç còctel de terror psicològic, ciencia-ficció i comèdia àcida. Ciutadans atemorits per una estranya pluja metàl·lica, enganxats a les versions que va donant la televisió, un protagonista assenyat que a poc a poc comença a dubtar, la història, que enllaça situacions i gags amb bon ritme narratiu i bon treball d'actors, gira al voltant del control de la informació, del perill de l'avidesa de poder combinat amb una població crèdula, confiada i consumista; de l'eliminació física de les dissidències...així, ens recorda i entronca amb films com *Els invasors d'ultracossos*, *La guerra dels mons*, *Fahrenheit 451...* i Orwell. L'aparició de l'"agitador" Bassi subratlla una cinta amb missatge,

amb vocació de fer riure però també de fer reaccionar, com el protagonista cridant sol enmig d'una massa de feliços conformistes que, irònicament, passen a ritme de *Rain drops...* Segons Moyà, la idea va sorgir a partir d'esdeveniments com l'11M i la sensació de feble resposta ciutadana davant fets que els afecten directament.

Animales de dirección.

Per acabar, Rafel Cortès signà una cinta correcta de vocació humorística *Como ser Federico Fernández*, rodada sencera en un bar, amb un diàleg de ritme vertiginós entre un cambrer amb vocació de guionista que assetja un client, amb la "tragèdia" de la seva manca d'identitat, no pot gaudir de ser ell mateix per la seva semblança física amb Antonio Resines. Una petita sàtira d'algunes crueltats del *show-business*.

De la jornada dedicada a la promoció les escoles de cinema de Palma, com era l'objectiu de la Mostra, que gaudí aquest dia també d'un públic massiu, destacaren l'estrena dels curts sorgits del màster d'animació digital MAISCA que dirigeix Juan Montes de Oca a la UIB; premiats a Art Futura 2005, *La luz de la esperanza*, de Ricardo Puertas, una reeixida història sobre el poder de la imaginació d'un nen com a eina per enfrontar-se a la malaltia que pateix, i *Semilla del recuer-*

La luz de la esperanza.

do, de Renato Roldán, sobre la força de la memòria com antídoto de la desaparició d'éssers estimats, d'excel·lent factura visual, bon ritme narratiu i força argumental, varen ser nominades als Goya i als Imagina Awards 2006, entre d'altres. A part, es varen projectar una sèrie de curts d'animació sortits d'aquest mateix màster. Un dels més originals, *The Trumhouse Show*, una mena de recreació animada del cinema mut, amb al·lusions als *Temps Moderns* de Chaplin... en animació digital la temàtica es veié molt variada (l'amor, la sàtira social, la natura, els somnis, el món industrial... i la religió; una de les exhibides a Palma hauria ofès els catòlics sense sentit de l'humor, signe per excel·lència d'intel·ligència i maduresa de qualsevol poble, religions

Cuatro horas de gas.

o no), però és gairebé inevitable en totes les cintes el to humorístic, el protagonisme dels nens o de personatges amb trets físics infantilitzats, el gag, l'expressivitat facial, la potència de la banda sonora, i altres recursos del que sembla un constant intent de guanyar-se no ja l'interès, sinó la simpatia i complicitat de l'espectador.

L'escola Mallorca Film Academy anuncià el seu segon aniversari i el seu proper festival de cinema i presentà tres curts produïts per el centre el 2004, *Irrefrenable*, de Jaume Carrió, *The Wake*, de Martin-Christopher Bode i *Natalia*, de Juan Pérez. *Irrefrenable* gira entorn de l'atracció d'una dona madura per un jove adolescent, en una història d'aparents bones intencions entre professora i alumne amb un inesperat desenllaç tràgic i el-lipsi de l'escena eròtica. Semblant a una peça teatral, rodada sencera en la mateixa habitació en diferents moments, no aconsegueix treure tot el joc que el tema ofereix. La segona, una estranya fabulació onírica entorn de la rutina d'una jove cambra, amb tocs surrealistes i joc constant amb sons i objectes. La darrera, una història d'intriga, passions i delinqüència. Totes tres compartien un cert abús dels primeríssims primers plans, tret que sol caracteritzar moltes cintes debutants, i la senzillesa, ben aprofitada, de la posada en escena i vocació de realisme i naturalitat en la primera i segona.

El CEF (Centre d'Estudis Fotogràfics) presentà dos curts de 2005, *Los pecados capitales* d'Alejo Pérez, i *Numero 14*, d'Eva Martínez. La primera, gairebé teatre filmat, amb un aconseguit joc de llums i centrada en la força dels actors, que dialoguen envoltant d'un per-

suasiu protagonista. En resum, un curiós al·legat contra la indústria tabacalera. La segona, de to líric, una estranya història d'amor futurista, amb reminiscències del mite de Pigmalíó i desenllaç tràgic, que donà moments d'hilaritat per part del públic, no del tot reeixida en la seva voluntat de presentar una història de sacrifici-rebel·lió per amor.

La darrera tongada de curts, el dissabte, tingué un públic més minvat, tot i l'interès de les seves propostes: un repàs als curts premiats en certàmens anteriors. D'Art Jove 2005, destacà la varietat formal: el documental *No us banyeu, no pesqueu* (2003), d'Antònia Massot, en videocreació, 12 minuts de costa industrialitzada, en blanc i negre, sense diàlegs, sense actors, únicament uns obstinats pescadors anònims, petits al quadre fix, amb sons de vent i música electrònica, subratllant l'inhòspit de l'escena. *Cuatro horas de gas* (2004), de Miguel Eek Quesada, d'estil realista, sense banda sonora, premi en curt de ficció, recrea amb eficàcia el tema de la soledat i la incomunicació en la recreació d'uns dies en la vida d'un jubilat, subratllant la sordidesa en què viu per les llums de neó per tot on es mou, en interiors, claustrofòbica fins i tot quan surt al mercat cercant un poc de calor humana. *Animales de dirección* (2005), de Toni Nievas, premiat en categoria de curt de ficció, aborda en clau d'humor corrosiu el tema de la despietada política empresarial capitalista, la manca d'ètica i deshumanització al món de l'empresa, el *mobbing*... i la decadència de l'empresa familiar, o del valor de

l'esforç i el mèrit per garantir el lloc de treball, recreant en una cinta a l'estil d'una peça teatral, amb una intriga ben aconseguida sobre un curs (amb trampa-sorpresa inclosa) per "insensibilitzar" els directius; fresca, àgil, amb un to de comèdia per una temàtica pessimista i crua. *La mirada exterior* (2005), de Sebastià Mesquida, una animació per ordinador d'estètica freda, toca la soledat amb senzilles metàfores visuals.

El director del festival de l'MFA, Philip Rogan, presentà *Invulnerable* (2004), premiat l'any passat en curt de ficció, una agosarada i convincent aposta pel tema dels portadors del VIH, d'Álvaro Pastor, centrant la història en un professor d'institut homosexual que no s'acaba a decidir a dir que és seropositiu. Aborda la qüestió d'una manera realista, càmera en mà a estones, amb escenes de sexe explícites, en lavabos, discoteques (potser exaggerant un poc el tòpic de la sordidesa i promiscuïtat del món gai) i planteja la problemàtica social a què s'han d'enfrontar els seropositius; el final, potser un poc massa amable en contrast, subratlla la vocació didàctica del film, en dir als seus alumnes el que li passa, però sense rebre la temuda resposta hostil. Banda sonora variada, amb Drexler i Satie.

Das Floss (La balsa) (2004), de Jan Thüring, premiada en animació, presenta en dos protagonistes de plastilina una fàbula exemplaritzant de com cal ser solidaris fins i tot en condicions extremes: la cobdícia pel menjar fa que cap dels dos mengi.

Preludi.

Tolo Servera i
Toni Cuenca
actuant per a
Joan Bibiloni.

Del Certàmen de Curtmetratges en Català, es projectà *La mà de Fin* (2005), de Joan Cobos, segon premi en ficció. Una història amb un home i una maleta misteriosa, ambientada a s'Arracó (ja es trobava a faltar una cinta amb la natura de fons), en una casa i una cala; amb pretensions poètiques —sons de la mar i piano en primer plà— i una dona sorgida de la mar, plena de metàfores sobre l'amor i el pes dels records, com el tràgic final, amb bona factura visual però uns diàlegs poc convincents.

Liquid (2004), de David Mataró, primer premi del 2005, presentà una entretinguda comèdia sentimental centrada en el tema de la infidelitat; influït, segons el seu director, per Woody Allen entre d'altres, ho demostra en l'agilitat dels diàlegs i comicitat de les situacions, els personatges urbanites que parlen sols, i també, per què no dir-ho, en les escenes de sexe a l'estil americà, el·líptiques i amb el llençolet de torn. Es tractaria de la segona part d'una trilogia sobre les relacions de parella.

Per acabar, *La Nevera* (2004), d'Enrique Fornés, del Festival de Cinema de Mallorca, amb la presència d'Antònia Sanjuan fent de llogatera un poc bruixa en una mena de comèdia fantàstica, sobre els poders d'una gelera, potser per aconseguir que els inquilins morosos paguin i no durin gaire.

Del ja desaparegut Fonart, es projectaren dues cintes, la molt aplaudida pel públic el 2003 *Vergüenza*, de Miquel Ferrer, una comèdia coral i agredolça en què s'encadenen situacions incòmodes en les quals tots els protagonistes tenen secret per amagar, amb la

telefonía mòbil de coprotagonista, reeixida i amb un bon treball d'actors.

Whipped (2002), de Cibrián Isasi premiada pel jurat, una emissió de ràdio d'un conte poètic amorós com a banda sonora d'una història d'amor i erotisme en un entorn urbà, amb una parella noi lletjò —noia amb aire de model d'anunci de cotxes, el bon resultat gràcies al curiós contrast i alhora simbiosi entre la narració en off i les imatges. Estèticament impecable, però mancada de vertadera emoció. Un conte bonic pel dia de Sant Valentí.

El darrer dia, es projectà un llargmetratge, *Km.0*, de Juan Luis Iborra i Yolanda García Serrano, comèdia romàntica amb la qual Joan Bibiloni va ser nominat als Premis de la Música 2001 per la banda sonora. Una cinta plena d'actors coneguts i ambientada al famós punt de trobada de Madrid, enllaçada amb Balears per la música de l'autor illenc (excepte el tema final, en què surt Ismael Serrano), d'estil jazzístic, amb moments també on deixa cantar a Mercè Pons a l'estil dels musicals de Hollywood o posar un fragment d'òpera de Puccini a un taxista melòman.

Jazz i blues en l'actuació sorpresa que vàrem gaudir els assistents a l'acte de reconeixement ("no em faceu un homenatge, que encara som viu!", Bibiloni i el seu particular sentit de l'humor) que va fer la Mostra al compositor i músic manacorí per la seva vessant de compositor per al cinema. Així es tancà aquest certamen. Els amics del curt tenen ara per el març una cita amb l'MFA International Film Festival de les Illes Balears. ■